

doi: 10.5281/zenodo.3476381

**ОСОБЛИВОСТІ АУГМЕНТАТИВІВ У МОВІ
СУЧАСНИХ МАСМЕДІА**
Peculiarities of Augmentatives in Modern Mass Media

Maryna Navalna

Doctor of Philological Sciences, Professor
Pereiaslav-Khmelnytskyi Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University
mnavalna@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-5064-3122>

Abstract

The article analyzes lexical items, the augmentatives, that are used in the language of modern mass media; it is defined new lexical items and expansion of the sphere of their functioning in media materials on social and political and other subjects; it is defined the functional and stylistic role of augmentatives in the language of the press and negative assessment in publicistic materials.

The descriptive research method and observation method were used as main in studying augmentatives in the language of Ukrainian periodicals of the XXI century. At different stages of the research the method of functional analysis was used to determine the stylistic load of lexical items.

It is concluded that in the language of Ukrainian periodicals, the augmentatives are rarely used, unlike diminutives. They most often have a negative assessment function, representing neglect, condemnation, contempt, etc. Sometimes, with the help of augmentatives, they show the size of the object, phenomenon, or a living being that the author writes about. In general, the augmentatives give some expressive coloring to the text.

Keywords: *augmentatives, mass media language, stylistic role, sphere of use, emotional and expressive coloring.*

Вступ
Introduction

Крім демінутивів, у мові сучасної преси фіксуємо протилежні їм лексичні одиниці – аугментативи, або збільшувальні утворення. Їх визначають, як похідні іменники, що виражають значення збільшеності, яке часто супроводжує відтінок зневажливості, лайливості, збільшувальні утворення рідко передають позитивну характеристику осіб та предметів (Українська мова, 2004: 199).

Методи та методика дослідження *Methods and Techniques of the Research*

У статті для вивчення аугментативів в мові української періодики початку ХХІ ст. використано як основні метод *спостереження* та *описовий* метод. На різних етапах дослідження послуговувалися методом *функціонального* аналізу для визначення стилістичного навантаження лексичних одиниць.

Результати *Results*

За словами І.С. Беркешук, суфіксів на позначення негативної суб'єктивної оцінки значно менше, ніж суфіксів позитивної оцінки, але діапазон емоційних відтінків, яких здатні надавати іменникам негативнооцінні суфікси, досить широкий: від слабо виражених відтінків згрубілості, зневажливості, несхвальної оцінки до яскраво вираженої зневаги, іронії, презирства, а в деяких контекстах – ненависті (Беркешук, 2016: 23).

Аугментативи утворені за допомогою оцінних суфіксів, що надають негативного значення найменуванням осіб, тварин, частин тіла, явищ: **-ищ-** (*хлопчище, кулачище*), **-иськ-** (*хлопчисько, дівчисько, ручиська*), **-юг-** (*злodyга*), **-ан-** (*дідуган, вітрюган*), **-ак-/-як-** (*чортяка, лобуряка*), **-аг-/-яг-**, **-ук-/-юк-** (*тварюка, звірюка, зміюка*), **-ур-/-юр-** (*собацюра*) тощо.

У мові української періодики фіксуємо невелику кількість аугментативів. У соціально-побутовій тематиці вживають назви осіб із слабо вираженими відтінками згрубілості, коли автор передає слова інших: *хлопчище, дівчисько*, напр.: *Та батько не знав, не відав, куди повело сина. Він, як завше, за своє: Землі малувато, з ковадла – усього не настачиш. Мізкуй, хлопчище!* (Г, 19.04.2017); *Інша річ, що коли хтось намагався їй зробити якесь зауваження, то могла так «відбрити», що незабаром охочих наставляти дівчисько на шлях праведний не залишилося* (Г, 26.05.2016).

Розповідаючи про українсько-російські відносини, автори послуговуються аугментативами з яскраво вираженою суб'єктивною оцінкою, що репрезентує зневагу: *дідуган, хлопчисько*, напр.: *Коли захопили Бутівку, серед полонених сепарів трапився дідуган років за 60, який вбивав наших хлопців в аеропорту* (ВН, 21.12.2015); *Ленур Іслямов виявився Аксьонову й*

Дмитру Полонському не по зубах, – не скорився, поруч із ним Аксьонов мав відчувати себе школярем-недоучкою, а Полонський – хлопчиськом з відерцем і лопаткою в пісочниці (КС, 03.04.2015).

Часто аугментативи, які мають негативнооцінні суфікси, функціонують як лайливі слова, адже характеризують людей та їхню негативну поведінку. Розповідаючи про суспільно-політичні події, журналісти використовують лексеми *тварюка*, *звірюка*, *лобуряка*, напр.: *Не знімайте грошей у банкоматах вночі, оскільки ці тварюки поряд, і якщо зрозуміють, що ти побачив підвох, можуть і по голові дати”, – радить дівчина (ВЗК, 23.10.2015); Над хлопцем відверто насміхалися. Не витримавши глузувань, парубок перетворився на звірюку, на садиста (ЧН, 18.07.2015); Для чого ж, для чого, ризикуючи головою, заробляли статки? Щоб молодий лобуряка все це розтринькав, отруюючи себе наркотиками? (ЧП, 02.11.2016).*

Лайливим відтінком наділено лексему *свинюка*, на яку натрапляємо в текстах тематичної групи “Военно-військова сфера”, напр.: *Якщо генерала зараз притисне якась група, потрібна максимальна увага до справи. Щоб цю свинюку вже не відмазали... (УТ, 03.09.2015).*

Аугментативи з вираженим презирством фіксуємо в публікаціях про українсько-російські відносини: *злodyга*, *чортяка*, що теж зараховуємо до лайливих слів, напр.: *Тобто завдяки фільму ФБК майже дві треті росіян уважають, що глава російського уряду – злodyга, якого світ не бачив (Д, 06.04.2017); Російський паспорт Мотороли засвідчив, що чортяку звали таки Арсен (ГПУ, 29.10.2016).*

Інколи автори вживають аугментативи, аби звернути увагу на розмір людини, предмета, явища. Наприклад, у міжнародній тематиці натрапляємо на слова *змюка* (змія великих розмірів), *кулачище* (чималі кулаки), *вітрюган* (великий вітер), напр.: *Тамтешнього місцевого жителя на ім'я Мохаммед Салма Мійя атакувала отруйна кобра. Та чоловік не розгубився й... вкусив змюку у відповідь (ВК, 20.07.2016); На переході здоровий чорний чоловік вдарив мене кулачищем по морді – ні з того, ні з сього. Це залишилось найсильнішим враженням про Америку (ГПУ, 03.03.2015); Під осінь заскочить туди непрошено вітрюган, розбурхає гілля (ЧН, 27.02.2016); Спорадично натрапляємо на іменники та прикметники зі збільшувальними суфіксами: *здоровенні ручиська*, *велетенський собацюра* тощо, напр.: *Одна дівчинка, акторка зі Львова, розповідала, що, розносячи чай майданівцям, ніяковіла, коли стаканчики зникали у здоровенних чоловічих ручиськах, мозолястих, чорних від**

чорнозему чи мазуту (УМ, 20.11.2014); *I рантом... перед високою партійною свитою виріс велетенський рудий собацюра* (УК, 14.05.2016).

Висновки *Conclusions*

Отже, у мові української періодики аугментативи використовують рідко, на відміну від демінутивів. Вони найчастіше виконують негативнооцінну функцію, репрезентуючи зневагу, осуд, презирство та ін. Інколи за допомогою аугментативів відображують розмір предмета, явища чи живої істоти, про яких пише автор. Загалом аугментативи надають тексту експресивного забарвлення.

Література *References*

- Беркешук, І.С. (2016). Демінутиви та аугментативи – виразники українського менталітету. *Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*, 14, 20–26.
- Русанівський, В.М., & Тараненко, О.О. (Ред.). (2004). *Українська мова: енциклопедія*. (2-ге вид., випр. і доп.). Київ: Видавництво «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана.